

כ"ז חשוון, תשע"ד, 31.10.13

גיליון מס' 381

פרשת תולדות

הכרחי לחפור!

מאת הרב יהודה טרופר, שדמות מחולה

תלואותיו של יצחק בחפירת הבארות מתוארות על פני כעשרים פסוקים, ויש בהם פרוט רב של מאבק מתמשך על מקורות מים בנגב.

נביט על סיפור זה משלוש נקודות מבט שונות.

רמב"ן מעיר על אריכות הדברים: "יספר הכתוב ויאריך בענין הבארות, ואין בפשוטי הספור תועלת ולא כבוד גדול ליצחק, והוא ואביו עשו אותם בשוה" (בראשית כ"ו, כ). כלומר, אין תועלת מבחינת המסר לדורות, ואין בסיפור העלאת קרנו של יצחק בעינינו שהרי הוא חזר על מעשי אביו ולא יזם דבר מעצמו. רמב"ן מגיע למסקנה שמגמת התורה בסיפור הבארות היא: "כי בא להודיע דבר עתיד."

רמב"ן ממשיך ומבאר שסיפור זה מסמל את אשר יתרחש בעתיד. הבאר, מקור חיי הגוף, מסמל גם את מקור חיי הרוח, ומקור חיי הרוח של עם ישראל הוא בית המקדש. התורה מציינת שיצחק מצא "באר מים חיים" - ביטוי נדיר, שמתייחס לתורת ה' הנקראת "**מקור מים חיים את ה'**" (ירמיה י"ז, יג). חפירת הבארות היא רמז לבניית בתי המקדש ע"י בני יצחק, אך על שני בתי המקדש היו מריבות קשות ביותר עם אויבים עד שחרבו, על כן נקרא הראשון "עשק" והשני נקרא "שטנה". הבאר השלישית עליה לא רבו נקראת "רחובות" כרמז למקדש השלישי שייבנה ללא ריב ומצה.

מעניין שגם **האדמו"ר מגור**, ר' יהודה לייב אלטר, בעל "השפת אמת" (פרשת תולדות, תרל"א אא"ז. תרל"ד "וכתיב". תרל"ב אא"ז ועוד), דרש את סיפור הבארות בדרך אליגורית כמקור חיי הרוח, אך בשונה מהרמב"ן. ה"שפת אמת" רואה את "עשק" ו"שטנה" כמשל לימי השבוע, ואת "רחובות" כמשל לשבת. בימי השבוע האדם מרוחק מהנקודה הפנימית, מהרוחניות ומחייבור אל נשמתו ואל הקב"ה, אך לשבת יש סגולה מיוחדת המאפשרת הגעה לנקודה הפנימית. סיפור תלואותיו של יצחק מחנך אותנו למאמץ רוחני של שאיפה לקרבת ה', מאמץ שעיקרו בשבת.

המשותף לרמב"ן ול"שפת אמת" הוא, הן הפרשנות האלגורית, והן הטענה שהמאמץ הפיזי של יצחק מסמל מאמץ רוחני של בניו אחריו, מאמץ של חתירה אל קרבת ה' תוך כדי התגברות על מכשולים הניצבים בדרך.

אולם יש גם הבדל מהותי בין השניים. בעוד רמב"ן מבאר את סיפורו של יצחק כביטוי סמלי לחיי הרוח של העם שמוקדם הוא בבית המקדש, הרי שה"שפת אמת" מבאר זאת כמשל לחיי הרוח של הפרט שהמוקד שלהם הוא בשבת קודש. ה"שפת אמת" מחנך לגאולת הפרט בתוך מציאות קשה של גלות הכלל, לגאולת הנפש האישית על רקע של חיים בנכר. לעומתו, רמב"ן מעודד את הפרט למצוא נחמה לצרותיו האישיות בתוך המסגרת של גאולת הכלל העתידית.

בדורנו, ניתן להציע מסר נוסף העולה מפסוקים אלו. מאבקו של יצחק על ההתיישבות בנגב לא היה ארוע היסטורי חד-פעמי, בהזדמנויות רבות בהיסטוריה, וגם בדורנו, נאלצנו ועדיין אנו נאלצים להתמודד על אדמתנו התמודדות פיזית של ממש. זכינו בדורנו לשוב לארץ הקודש וללכת בדרכי האבות, הן בדרכם האמונית והמוסרית והן בדרכם הפיסית – "קום והתהלך בארץ לאורכה ולרחבה". מתיישבי הנגב שנאבקו על עוד יישוב ועוד מקור מים, הלכו בדרכו של יצחק אבינו. ההתיישבות הממשיכה בכל מקום ואתר יונקת את כוחה ואת צדקתה מההתיישבות של אבותינו.

התורה, אם כן, אינה רק אלגוריה אלא גם מציאות.

אם נשלב את שלושת ההיבטים, נוכל לראות במאבקו של יצחק למציאת "מים חיים", ארוע מכונן רב-משמעי. יצחק אבינו מורה לנו דרך; דרך של מאמץ פיזי לבניין והתיישבות, דרך של מאמץ בחיי הרוח האישיים, ודרך של בניין חיי הרוח הלאומיים.

הרב יהודה טרופר גר בשדמות מחולה. נשוי לציפי ואב לשישה ילדים. רב ב"ס שק"ד יסודי. מרצה לחינוך ותנ"ך במכללת שאנן.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il